

Activating and Practical Methods throughout the Learning Path

OSALLISUUDEN OVIMATOT JA LASIKATOT

Osallisuudesta on verrattain lyhyessä ajassa tullut sana, johon törmää kaikkialla. Sen taustalla ovat esimerkiksi lasten oikeudet, uusi sosiologinen käsitys lapsesta aktiivisena toimijana sekä toisaalta erilaiset käyttäjän kokemusta korostavat tavat suunnitella palveluja. Siitä on tullut käsite, jolla myös opetusta ja kasvatusta ohjataan. Osallisuus pitää sisällään kahdenlaisia ulottuvuuksia. Yhtäältä kyse on yhteisöllisyydestä, kuulumisen tunteista, jäsenyydestä – osallisuuden sosiaalisista ulottuvuuksista. Toisaalta kyse on päätöksenteosta, oikeudesta osallistua omia asioita koskevaan suunnitteluun sekä vallan jakamisesta – osallisuudella on poliittinen ulottuvuus. Molemmat näkökulmat ovat elimellinen osa kasvua itsensä hyväksyväksi toimijaksi ja yhteisön jäseneksi.

Osallisuudesta puhutaan paljon. On kehitetty erilaisia tapoja, joilla osallisuutta voidaan tukea systemaattisesti. Eri käytäntöjen kehittäminen vaatii arviointia siitä, miten on onnistuttu. Osallisuuden laadun arviointiin tarvitaan useita eri näkökulmia. Tärkeä ulottuvuus on se, miten lapset ja nuoret itse osallisuuden kokevat. Osallisuuden arviointi edellyttääkin keinoja kerätä lapsilta ja nuorilta heidän ajatuksiaan, ja avata näiden pohjalta keskustelua. Osallisuus edellyttää kasvatuksellisen vuorovaikutuskulttuurin kehittämistä.

Esitelmässä esitellään teoreettinen jäsenyys osallisuuteen, joka hahmottuu tunnustettuna asemana toimia, haluna synnyttää toimintaa sekä kokemuksena siitä, että on voinut olla mukana (osallisuuden tunteena). Tätä kehikkoa soveltaen tarkastellaan sitä, miten osallisuus toteutuu tällä hetkellä suomalaisissa kouluissa nuorten itsensä mielestä. Analyysit perustuvat tuoreisiin tutkimuksiin. Tulkintojen mukaan osa osallisuustoiminnoista synnyttää halun osallistua. Ne toimivat ovimattoina, jotka sanovat 'tervetuloa osallistumaan'. Osa toiminnoista taas toimii kuin lasikatot: on kuin näkisi läpi, mutta ylös kohottautuessa päähän käy kipeää. Tämän pohjalta esitetään joukko kehittämisen kohteita.

Tomi Kiilakoski, FT, on tutkija Nuorisotutkimusseurassa. Hän on tutkinut osallisuutta pitkäkestoisesti ja julkaissut aiheesta suomeksi, englanniksi, saksaksi ja venäjäksi. Hän on osallistunut erityisesti kouluosallisuutta koskevaan kehittämiseen valtion tasolla, eri kunnissa sekä tekemällä yhteistyötä Suomen Unicef ry:n kanssa. Kongressin yhtä pääpuheenvuoroista pääset kuulemaan torstaina 28.4.2016 klo 9:15.

